

6 Natur, kulturmiljø og landskap

6.1 Mål

Mål

Utbygging i Bergensområdet skal ta omsyn til naturmangfald, landskap, landbruk, kulturmiljø og friluftsliv, og legge særleg til rette for aktiv bruk av natur og friluftsområde.

«Utbygging i Bergensområdet skal ta omsyn til naturmangfald, landbruk og landskap, og legge til rette for aktivt friluftsliv og bruk av kulturmiljø og natur» (Foreslått i styringsgruppemøte)

Delmål

Område med viktige verdiar for landbruk, naturmangfald, landskap, kulturmiljø og friluftsliv skal forvaltast i eit langsiktig perspektiv.

Det skal leggast til rette for aktiv bruk av natur-, kulturmiljø, landskap og friluftsområde.

Det skal vere meir føreseielege planprosessar ved at ein har klårheit i kva område som er omfatta av prinsippet *vekst før vern* og kva område som er omfatta av prinsippet *vern før vekst*.

6.2 Innleiing

Regional plan for samordna areal- og transport legg føringar for korleis ein bør utvikle og utbygge Bergensområdet på ein berekraftig måte i åra som kjem. Både transportsystem og arealforvaltning er avgjerande faktorar for ein attraktiv region. Veksten som er venta i Bergensområde vil skape auka press på å omdisponere grønne areal og kulturmiljø. Satsing på fortetting kan føre til auka byggepress på friområde og viktige grøntareal i byggjesona. Langsiktige forvaltning av natur- og kulturressursar er sentralt for å lukkast med å byggje ein attraktiv og berekraftig region. Ulike utbyggingsalternativ vil alle ha negative konsekvensar for grønne verdiar, men i ulik grad. I denne planen vil det vera fokus på korleis vi kan unngå at regionen sine viktige natur- og kulturressursar går tapt i den prosessen.

Temakapitlet om Natur, kulturmiljø og landskap inneheld fem undertema , som delvis er overlappende; Naturmangfald, landskap, landbruk, kulturminne og friluftsliv. Desse tema er underlagt både internasjonale og nasjonale føringar så vel som regionale i form av mål og retningslinjer i regionale planar. I dette kapitlet vil vi utdjupe verneomsyn og korleis ein bør balansere vern i ein utbyggingssamanheng.

Størstedelen av utbygginga bør kome i dei definerte vekstsonene. I desse sonene kan derfor omsynet til vekst gå før omsynet til vern på visse vilkår. Eit konsentrert utbyggingsmønster med høg tettheit i desse sonene vil gje betre beskyttelse av naturmangfald, landskap, landbruk, kulturmiljø og friluftsliv i resten av regionen. Dette inneber ei særleg vektlegging av vern utanfor desse vekstsonene, og at gjeldande lovverk som omhandlar vern av dei nemnde arealverdiane blir handheva strengt.

6.3 Planskildring

6.3.1 Naturmangfald

Naturmangfald omfattar «biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning»¹.

Naturmangfaldet er under press. Rapportar om miljøstatus i Noreg² og resten av verda stadfestar at utviklinga går i negativ retning. Øydelegging av leveområde er det største trugsmålet mot mangfaldet av plantar og dyr, også i Hordaland. At vi treng meir og meir plass er særleg tydelig i Bergen og kommunane rundt³. Naturmangfaldslova gir føringar for arbeidet med arealutvikling og fysiske tiltak som har innverknad på naturmangfaldet. «Føre var prinsippet»⁴ skal leggjast til grunn i arealforvaltninga.

Oppretthalding av eit naturmangfald er viktig for naturverdiane i seg sjølve, men det handlar og om å ivareta eit robust miljø som toler endringar og påkjenningar. Det handlar om å vere rusta for forventa klimaendringar og vidareføring av viktige økosystemtjenester. Naturen har sin absolutte eigenverdi, men er òg ein viktig verdi i folks liv. Å oppretthalde eit mangfald i naturen er eit tiltak for folkehelse i seg sjølv.

Verdien av mangfald ligg både i genetisk variasjon og artsmangfald. Stort artsmangfald krev tilgang på varierte og store og samanhengande naturmiljø som sikrar levevilkår for den einskilde art. For Bergensområde er det viktig at verna artar og naturtypar og området som er representative for regionen får nok areal.

Ein av dei største grunnane for tap av artsmangfald er fragmentering av leveområde. Bygging av vegar, hus, hytter og anna infrastruktur splittar opp naturen og skaper problem for mange artar som er avhengige av store samanhengande leveområde. I Noreg har vi 2398 trua artar⁵, der 276 av desse er kritisk trua, noko som vil seie at det er 50 prosent sjanse for at dei vil døy ut i løpet av tre generasjonar. I Hordaland er det registrert omlag 600 raudlisteartar. Over halvparten av desse lever i skog, og omlag ein tredjedel i kulturlandskap. Litt over halvparten av raudlisteartane i fylket er rekna som truga.

I Bergensområdet er det dokumentert eit rikt naturmangfald og ei rekke registrerte lokaliteter med raudlistartar, samt fleire natur- og verneområde med svært høg verdi. For Bergensregionen er det viktig å verna særeigne artar, naturtypar og område som er representative for regionen, og som samla gir eit bilete av det biologiske mangfaldet som kjenneteiknar regionen.

Å konsentrere veksten på færre område er ein fordel for å ivareta naturmangfald. At nokre område blir særleg truga grunna utbygging må ein akseptere, men om naturmangfald av svært høg verdi er lokalisert i dei definerte regionale vekstsonene, må avbøtande tiltak bli tillagt prioritet i utbyggingssamanheng.

Naturtypar vi bør vurdere å ta eit særleg ansvar for i Bergensområdet kan vere

- *Havstrand; Kystlynghei; Våtmarksområde; Slåttemark; og Hole eiker.*

¹ Naturmangfaldloven; §3.i

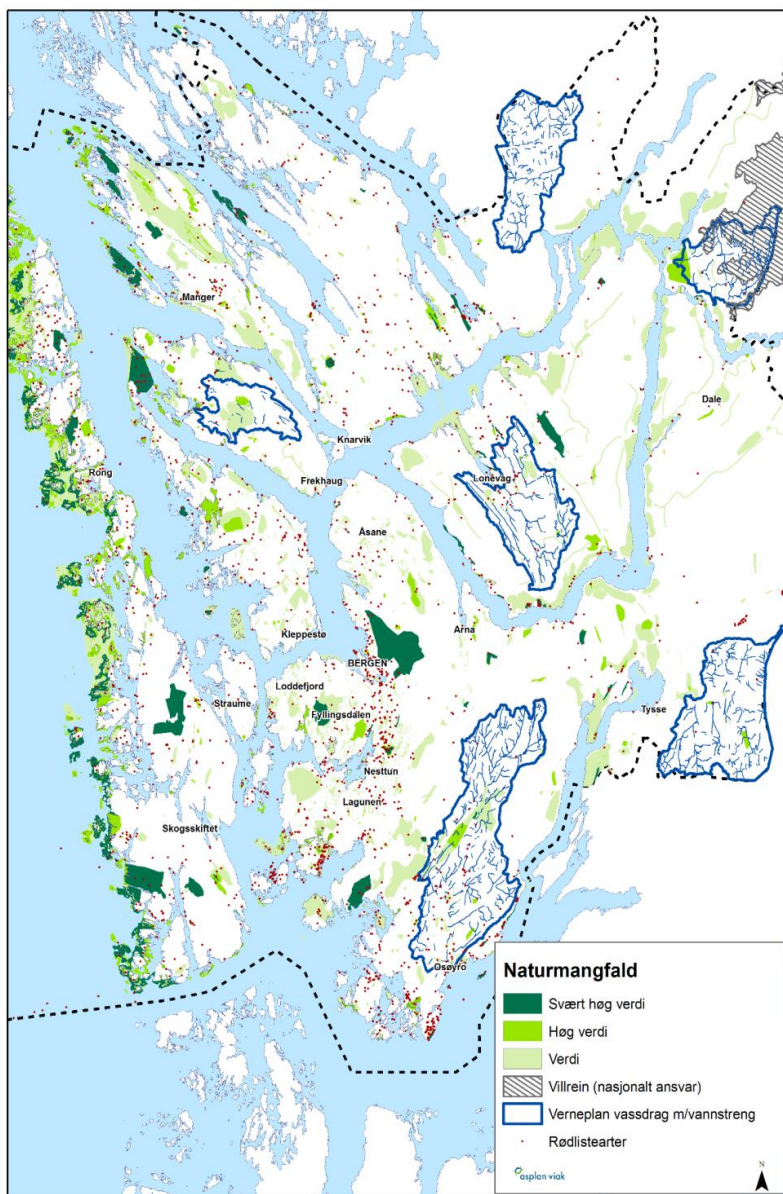
² <http://www.miljostatus.no/Tema/Naturmangfold/>

³ <http://fylker.miljostatus.no/Hordaland/Tema-A-A/Dyr-og-planter/>

⁴ Lov om naturmangfald; NML §9

⁵ Norsk rødliste for arter 2010, s. 12. <http://www.artsdatabanken.no/File/685/Norsk%20rødliste%20for%20arter>

I kategoriseringa av naturmangfaldsverdiar for Bergensområdet er det brukt ein tredelt skala, synleggjort i kartet med *svært høg verdi*, *høg verdi* og *verdi*. Kategorien *svært høg verdi* inneheld areal som omfattar naturvernområde, høgt klassifiserte naturtypar i naturbase⁶, villreinområde og raudlisteartar. Vidare metodebeskriving kan er å finne i planarbeidets utgreiingsrapport⁷.

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

«Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og friluftsområder».

6.3.2 Landskap

⁶ Naturbase: Kartteneste frå Miljødirektoratet som gir kartfesta informasjon om mellom anna naturmangfald

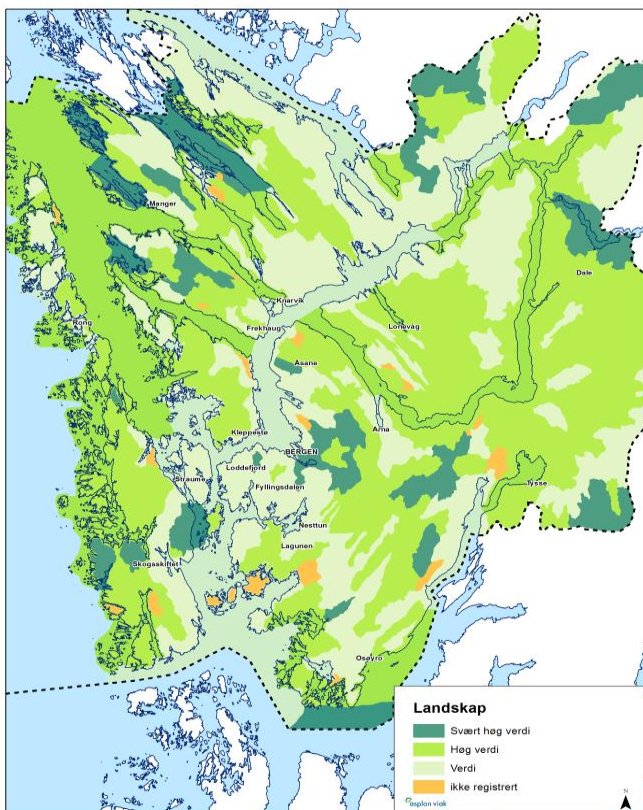
⁷ Rapport Temaområde 4, utgåve 002. 01.12.2014. Asplan Viak.

Den europeiske landskapskonvensjonen⁸ definerer landskap som «Et område, slik folk oppfatter det, hvis særpreg er et resultat av påvirkningen fra og samspillet mellom naturlige og/eller menneskelige faktorer». Konvensjonen forpliktar Noreg til å verne, forvalte og planleggje alle typar landskap, både by- og bygdelandskap, særleg verdifulle landskap, ordinære landskap og landskap som treng reparasjon. Konvensjonen legg til grunn at landskap er i stadig endring og vil ikkje hindre endringar, men påverke endringane.

Verdivurderingane for landskapskartet er utarbeidd med utgangspunkt i kartlegging og verdisetting av landskapstypar i Hordaland⁹. I denne fylkeskartlegginga av naturlandskap¹⁰ er ingen område i planområdet gitt verdien «svært stor verdi», medan svært mange ligg i klasse «middels verdi» og «vanleg i regional samanheng». Verdisettinga i fylkeskartlegginga er femdelt frå «svært høg verdi» til «landskap med få verdier». I dette planarbeidet nyttar vi ei tredelt skala, og for å framheve landskapsområde med verdi over gjennomsnittet, har vi slått saman dei to høgste verdiane og dei to lågaste verdiane i kvar sin klasse¹¹.

Landskapsområda av *svært høg verdi* innafør planområdet representerer eit utval av landskapstypar frå kyst til høgfjell. Mange av områda er samanfallande med område som har stor verdi for naturmangfald og/eller kulturminne, slik som Bergen med Byfjella, eller Lurefjorden.

Eit regionalt trekk er den korte gradienten frå ytre kyst og lyngheiene til høge kystfjell, via pollar, vågar og sund. Mange av dei små- og mellomskala landskapstypane dominerer og gir eit variasjons- og opplevingsrikt landskap. Ingen landskapsområde i planområdet har landskapsverdi som tilseier at det av den grunn ikkje kan skje inngrep eller utbygging innafør området. Med unntak av Bergen sentrum er regionsenter, kommunesenter, bydelscenter og lokalsenter alle lokaliserte i landskapsområde med middels eller "vanleg" verdi i rapport om naturlandskap/Aurland. Hensive til utgreiingsrapport rapport AV, der er det g jort ei ny vurdering og kategorisering. Vise til kartet.

I utbyggingssamanheng kan det derfor gje større meining å fokusere på kva landskapstype utbyggingssområda ligg i, og kva sårbarheit denne landskapstypen og området har for utbygging. Med sårbarheit kan ein forstå

⁸ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/tema/plan--og-bygningsloven/plan/landskapskonvensjonen.html?id=410080>

⁹ Puschmann 2004, Uttakleiv 2009, Clemetsen, Uttakleiv og Skjerdal/Aurland Naturverkstad 2011.

¹⁰ Verdivurdering av landskapsområde i Hordaland frå 2011, Aurland Naturverkstad

¹¹ For ytterlegare metodebeskriving: Temarapport 4, Utgreiingsarbeid for Bergensområdeplanen

sårbarheit for utbygging som fører til endring i landskapskarakter, for eksempel tiltak som bryt med karakteristiske landskapsformer eller byggjestrukturar. Endra landskapskarakter er ikkje nødvendigvis negativt, men det vil stille store krav til kvalitet i utbygginga. Ein må ta vare på dei «rette» elementa, og tilføre nye kvalitetar ¹².

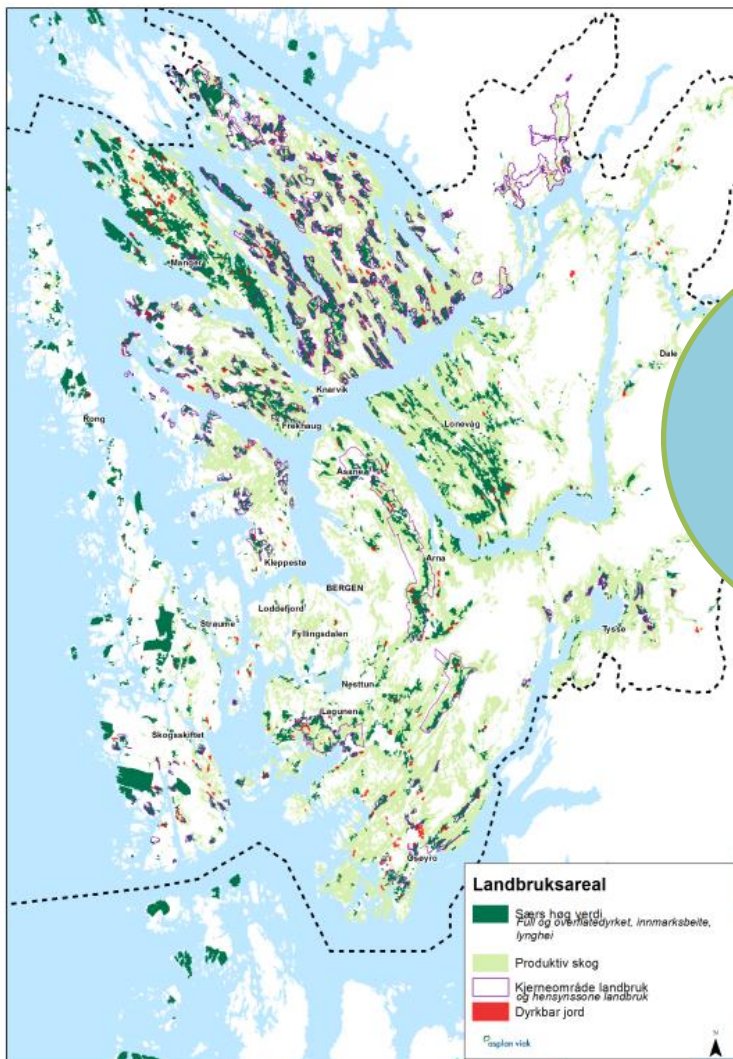
Eit konsentrert utbyggingsmønster med klåre avgrensingar mot omlandet vil kunne redusere tap av gode landskapsverdiar rundt vekstområda, og ha positiv verknad ivaretaking av landskap som er prega av ubygde strukturar. Fortetting med kvalitet, og bevisst utforming av viktige strukturerande landskapselement som strandsone og grønstruktur vert særleg viktige utbyggingsomsyn ved konsentrert utbygging i vekstsoner.

6.3.3 Landbruk

Landbruket i Bergensområdet har, i historisk perspektiv, stått for ein matproduksjon som bidrog til at det kunne vekse fram ein by her. Bergensområdet er framleis i vekst, og det er særleg knytt til vekstområde det vil vere utfordrande å bevare areal som muleggjer matproduksjon. Etterkvart som byområda utvides vil innhaldet i omgrepet «*bynært landbruk*» òg vere i endring. Det kan på det eine sida skape større grunnlag for lokalt matproduksjon og mattryggleik, men samstundes vil vekst auke press på landbruksareal. I dette planarbeidet er det i hovudsak arealverdiane knyt til landbruk som er vektlagt. Omsynet til matproduksjon og beredskap, mellom anna styrt av det begrensa ressursgrunnlaget matjord og matproduksjonsareala utgjør, krevjar høg prioritering. Men samstundes har landbruket i Bergensområdet andre viktige verdiar – frå å oppretthalde kulturlandskap og kulturarv, utgjere viktige biotop for truga artar, so vel som gode rekreasjon- og identitetsmarkørar.

I verdiklassifisering av landbruket i Bergensområdet er det arealgrunnlaget og funksjon vektlagt. Dyrka jord som er halden i hevd over tid har stor samfunnsverdi som grunnlag for matproduksjon. Beite er eit viktig produksjonsareal i vår region. Særleg innmarksbeite er verdifullt og må vurderast på line med dyrka mark på Vestlandet. I verdiklassifiseringa er derfor innmarksbeite vurdert med sær høg verdi, saman med fulldyrka og overflatedyrka mark. For å gje eit regionalt korrekt bilete av landbruksinteressene er kystlynghei og kategorisert her. I tillegg er kjerneområde landbruk og område med dyrkbar jord registrert. Skog har er kategorisert i høg verdi eller verdi basert på bonitet.

¹² For Råd om landskap i kommunal planlegging i Hordaland: <http://www.hordaland.no/Global/Plan/pdf-dok/Landskap%20web.pdf>

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

4.3 «Det er nødvendig å ta vare på god matjord, men jordvernet må balanseres mot storsamfunnets behov»

Landbruksarealet med svært høg verdi i Bergensområdet er eit samansett lappeteippe av mange små teigar. Kommunar som innehar større område med samanhengande landbruksareal av høg og svært høg verdi bør ta eit særleg ansvar for å ivareta desse areala.

Kommunane bør etablere klare og langsiktige prinsipp for arealbruken i samfunnsdelen av kommuneplanen, og på grunn av beredskapsomsyn planlegge for høgast mogeleg grad av sjølvforsyning av mat (referere til landbruksmeldinga).

Her berører vi konflikten mellom å bygge ned (transportfortetting/kan vere motsetning mellom å ta vare på verdifulle landbruksareal og redusere transport). Dette betyr at ein i planlegginga bør vekte mogelegheitene for matproduksjon mot potensielt reduserte i klimagassutslepp. Transportreduserande fortetting er eit viktig prinsipp– det er ikkje gitt at det i *alle* tilfelle er meir hensiktsmessig å bygge kollektiv-/sentrumsnært, om det vil medføre nedbygging av gode landbruksareal. Dette er særleg tilfelle om det ikkje gjelder store transportgenererande volum, som diskutert under *vern-vekst prinsippet* i kapittel om utbyggingsmønster.

Eit utbyggingsmønster med høg tettheit i dei definerte vekstsonene vil føre til reduksjon av landbruksareal i desse områda, men konsentrert utbygging kan samstundes bidra til å ta vare på større samanhengande landbruksområde utanfor sentera. Dei lokale negative konsekvensane i regionale vekstsoner kan i midlertid bli til dels store, særleg i regionsenter som har mykje bynært landbruksareal.

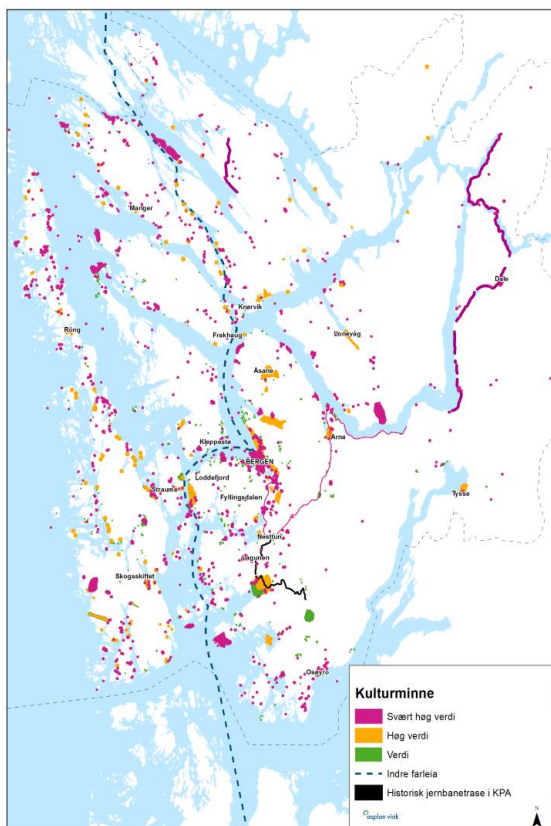
6.3.4 Kulturmiljø

Kulturminne og kulturmiljø er rekna som samfunnet sine felles verdiar. Dei er unike og uerstattelege ressursar til kunnskap, oppleving og bruk - for den einkilde og for fellesskapet. Kulturminne skaper grunnlag for lokal samfunnsutvikling og har potensiale til kulturell, sosial og økonomisk verdiskaping. Berekraftig forvaltning av landskap og kulturminne, og sikring og formidling av kulturarven, gjer den til ein ressurs for nolevande og framtidige generasjonar i Hordaland¹³.

Hordaland har ei rik kulturhistorie med mange kulturminne som spenner over eit stort tidsrom. Kysten og fjordane er eit særmerke; landskapa, bygdene, tettstadane og byen med sine hus, som kjenneteiknar ein kulturarv med stor tidsdjupne og variasjon. Verdsarv på Bryggen, mangfaldige arkeologiske lokalitetar, freda bygningar, fartøy, rike kulturlandskap og kulturmiljø, ber i seg sentrale delar av den nasjonale forteljinga og gjer Hordaland til eit av dei viktige og rike kulturhistoriske områda i landet.

Utbyggingsmønster og demografiske endringar i Bergensområdet vil få stor verknad på kulturminne, kulturmiljø og samspelet mellom kulturmiljø og landskap, og kan utgjere viktige premisser i planlegging og utvikling av nye bygde areal. Dei kan brukast til å strukturere planlegginga, og kan gje verdi og ankerfeste i den fysiske omgjevnaden som er i endring. Kulturminne og kulturmiljø er i aukande grad sett som ressursar for lokal samfunnsutvikling og verdiskaping.

Bergensområdet er rikt på kulturminne frå dei første busetjingane i Noreg til nyare tid. Mange av kulturminna med høgast verdi ligg langs kysten. Dette understrekar kor viktig strandsona er for den kulturhistoriske forståinga av kommunane, og at det å avklare kulturminneverdiar er særleg viktig i strandsoneforvaltninga. Verdikategoriseringa plasserer i dette planarbeidet freda objekt eller miljø som er vedtaksfreda, forskriftsfreda, automatisk freda, fredings sak pågår eller listeførte kyrkjer i kategorien «svært høg verdi».

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

4.7 «I planleggingen skal det tas hensyn til overordnet grønnstruktur, forsvarlig overvannshåndtering, viktig naturmangfold, god matjord, kulturhistoriske verdier og estetiske kvaliteter. **Kulturminner og kulturmiljøer bør tas aktivt i bruk som ressurser i by- og tettstedsutviklingen»**

¹³ Premiss: kultur: S:23, Regional kulturplan, 2014.

Bergen sentrum peiker seg ut som eit område med høge kulturminneverdiar. Viktige kulturminneverdiar i pressområder vil gje særlege utfordringar knytt til den arealbruken denne planen ønskjer. Konsentrert utbygging med høge krav til tettleik vil kunne føre til auka press på kulturminne og kulturmiljø, særleg i vekstsoner. På den andre sida kan det gje grunnlag for aktiv bruk som vedlikehald og vernar om kulturminna. Kulturminne og kulturmiljø i vekstsoner og i randsonene til vekstsoner kan få auka bruk, ved at kulturminna inngår i rekreasjonsområde i nærleik til befolkningskonsentrasjonar. Dette vil kunne gje ein høgare opplevingsverdi.

Det er tenleg å skilje mellom kulturminne i tettbygde strøk og kulturminne utanfor tettbygde. Årsaka er at kulturminne i tettbygde strøk har andre tolegrensar og føresetnader for vern og bruk. Det bør vurderast ulike retningslinjer til desse to kulturminnegruppene i kommunane sin arealplanlegging på bakgrunn av kulturminneplanar.

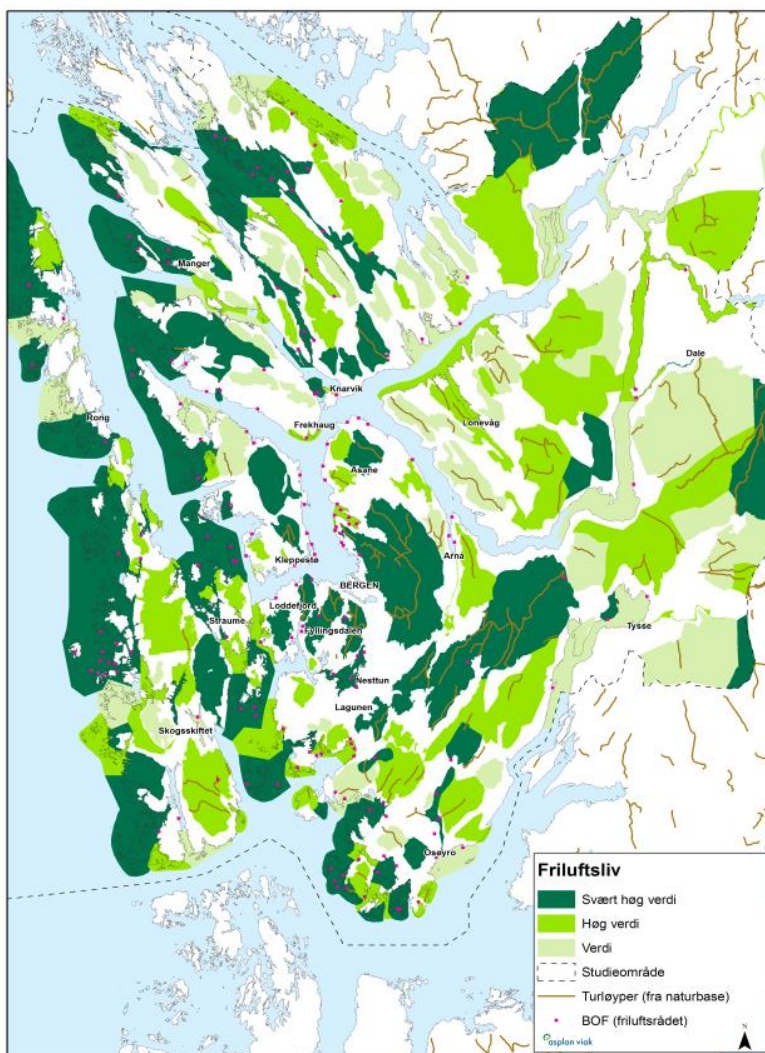
6.3.5 Friluftsliv

Friluftsliv kan forståast som opphald og fysisk aktivitet i friluft i fritida med sikte på miljøforandring og naturoppleving¹⁴. Det er ein viktig del av vår tilværelse av ferie grunnar, og at det er eit sentralt tema i eit folkehelseperspektiv er sjølvst. Vekst kan føre til press på område som nyttast til rekreasjon og utandørs aktivitet, og det er viktig at ein førar ein arealbruk som tek inn over seg viktigeita av tilgangen til areal som kan nyttast til friluftsliv i alle utbyggingsområde. Viktige område i dagens blågrøne struktur kan til dømes vidareutviklast i eit nettverk av offentlege fellesområde, rekreasjonsområde, parkar, byrom, gater og plassar.

Topografi og busetjing i Bergensområdet gjer at ein sjeldan er langt frå sjø eller fjell og utmark. Kartlegging av friluftsområde syner at over halvparten (57 %) av befolkninga har tilgang til større samanhengande friluftsområde/rekreasjonsområde innafor ein avstand på 500 meter. 2015 blir det tredje «Friluftslivets år» i Norge. I den samanheng har Miljødirektoratet utarbeidd ei revidert utgåve av *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder*, der nær-friluftsområde, leike- og rekreasjonsareal og grønne korridorar er gitt større merksemd. Det er eit nasjonalt mål at alle kommunar skal ha gjennomført dette kartleggingsarbeidet innan 2018.

Verdikartet viser friluftsområde og kvalitetar i dag ut i frå eit regionalt perspektiv. Like viktig er det mindre lokale friluftsområda som ein kan nytte til dagleg bruk i gang- og sykkelavstand. Kommunane bør kartlegge dei mindre lokale friluftsområda og trong for å sikre grønstruktur i byggesonen eller grønkorridorar som sikrar tilgang til større samanhengande område.

¹⁴ Miljøverndepartementet, *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet*, 2001

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

4.1 «Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og **friluftsområder**»

Med eit utbyggingsmønster som i hovudsak er knytt til senterstrukturen og regionale vekstsoner, vil eit kompakt og senterorientert utbyggingsmønster med høg tettheit føre til auka press på eksisterande grønstruktur. For å oppretthalde så gode oppvekst- og levekår som rå, bør ein prøve å bevare verdifulle grøntområde òg i desse vekstsonene. Der dette ikkje lar seg gjere, bør tilkomst til kringliggande større grøntområde prioriterast i planlegginga.

Samstundes vil tette senter med klåre avgrensingar mot omlandet redusere spreining og ha positiv verknad for ivaretaking grønstruktur og større regionale friluftsområde. Eksisterande og nye blågrøne strukturar bør sikrast for å oppretthalde og leggje til rette for auka bruk av lokale so vel som større rekreasjonsområde og regionale friluftsområde.

Verdikartet for friluftsliv fangar ikkje systematisk opp nærfriluftsområde og tilgangen til desse. Det gjeld også funksjonell strandsone: lokale friluftsområde med stiar, fiske- og badeplassar, svaberg og sjøkontakt er dårlegast sikra i planar etter plan og bygningslova. Lokalt viktige friluftsområde/nærrekreasjonsområde, grønne korridorar og stiar hamnar med lågast verdi, men er samstundes dei områda som er mest under press. Dette er bindeledda mellom tettbygde område og dei større friluftsområda. I eit folkehelseperspektiv er det viktig å sikre offentleg grønstruktur og rekreasjonsområde med høg kvalitet i nærmiljøet for å kompensere for ein tettare by med lågare tilgang til dei større friluftsområda. Eksisterande og nye blå-grøne strukturar bør sikrast for å oppretthalde og leggje til rette for auka tilkomst til større rekreasjonsområde og regionale friluftsområde.

6.3.6 Samordna prinsipp for verdivurdering og vern

Dette kapittelet omhandlar fem tema, som i stor grad er overlappande; naturmangfald, landskap, landbruk, kulturminne og friluftsliv. Desse tema er underlagt både internasjonale og nasjonale føringar så vel som regionale i form av mål og retningslinjer i regionale planar. Der de samanfall arealmessig kan dei i tillegg forsterke kvarandre. I kommunal planlegging bør difor verdikarta ses i samanheng. Der man ser at det dannas større samanhengande landskapsøkologiske korridorar, bør dette ha særleg prioritet. Desse områda kan gå på tvers av dagens kommunegrenser.

Bergensområdet har eit landskap med store kontrastar og variasjon. Fjordlandskapet bidreg til oppdeling av naturen. Utbygging medfører ytterlegare fragmentering av naturområde., men langsiktige utbyggingsgrenser blir krevjande å fastsetje på regionalt nivå. Verdiane i eit område er delvis overlappande og bør sjåast i samanheng. Dei regionale verdiane kan også forsterkast av lokalt verdifulle område. Kommunane bør søkje samarbeid med nabokommunar for å identifisere større samanhengande grøntområde på tvers av kommunegrenser.

Fastsetjing av utmarksgrenser, kartlegging av funksjonell strandsone og kjerneområde landbruk kan danne grunnlag for meir detaljert verdisetjing og lokalt fastsette byggegrenser i strandsone, utmarksgrenser og langsiktige landbruksgrenser. Denne planen må leggjast til grunn for slik vidare kartlegging og planlegging. Kommunane i Bergensområdet bør gjennomføre slike kartleggingar og fastsetje byggegrenser og omsynssoner i sine kommuneplanar som fylgjer opp verdisetjinga i denne planen.

Ein av dei største grunnane for tap av naturmangfald er fragmentering av leveområde. Noko av grunnlaget for dette ligg i at mange av dei viktige naturartane er arealkrevjande. Det er fordelaktig med eit utbyggingsmønster som legg til rette for større, samanhengande grønne område. Vi meiner ei konsentrert utbygging knytt til senterstruktur er betre for ivaretaking av landskapsøkologiske korridorar for biologisk mangfald, so vel som eit breitt tilbod av friluftaktivitetar for regionens innbyggjarar.

Planen legg til grunn fylgjande prinsipp:

- Vern av område/miljøa av svært høg verdi for naturmangfald og kulturmiljø – større samanhengande område
- Kartlegging og sikring av grønstruktur i byggesonen og i tilknytning til byggesonen
- Utbygging vektlagt foran vern i regionale vekstsoner
- Vern vektlagt høgare enn utbygging utanom regionale vekstsoner

Miljødirektoratet har utvikla gode landskapsøkologiske arealprinsipp i sin vegleder: *Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder | M100–2014*, s 32-33.¹⁵

PRINSIPPBEGREP	SLIK	IKKE SLIK
Avstand		
Størrelse		
Form		
Arealvariasjon		
Korridorer		
Buffersone		
Biotopmangfold		
Alder	Ta vare på gamle biotoper	Rasere all eksisterende natur, for så å plante ny
Kanteffekt		

Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder | M100–2014

«Å sikre og etablere korridorer som ivaretar sammenhenger mellom grøntområder bør være et hovedmål i planleggingen.»

¹⁵ Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder | M100–2014: <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M100/M100.pdf>

6.4 Retningslinjer kommunal planlegging

6.4.1 Retningslinjer for kartlegging og analyse

- 1) Kommunane bør ha ei oppdatert kartlegging av naturmangfald, funksjonell strandsone og landskap, kulturminne, landbruk og friluftsområde av lokal, regional og nasjonal verdi. Tilgjenge til friluftsområde bør inngå i kartlegginga.

6.4.2 Retningslinjer for forvaltning av verneverdiar i regionale vekstsoner

- 2) I dei regionale vekstsonene kan utbygging vektleggast framfør omsynet til naturmangfald, landskap, landbruk, kulturmiljø og friluftsliv, på visse vilkår som nemnt i retningslinjer 3-X.

eller:

- 3) I dei regionale vekstsonene kan omsynet til vekst gå føre omsynet til vern, på visse vilkår som nemnt i retningslinjer 3-8.
- 4) Utbygging som kan redusere verdien av naturmangfald, landskap, landbruk, kulturmiljø og/eller friluftsliv av svært høg eller høg verdi, skal søkje å redusere konsekvensane i så stor grad som rå. Planforslag bør innehalde oversikt over avbøtande tiltak for å avgrense verdireduksjonen utbygginga kan medføre. Og følgjande skal leggest til grunn:
 - Det skal det vere høg utnytingsgrad
 - Potensialet for fortetting og transformasjon bør være kartlagt og planlagt utnytta
 - Omsynet til verneverdiar i prioritering av rekkjefølgje på utbyggingsområde
 - Dokumentert behov for utbygging
 - Freda og/eller verna område eller gjenstandar oppretthald sin verneverdi også i regionale vekstsoner, men det bør særleg søkjast å kunne integrere desse i utbyggingsaker.
- 5) Naturmiljøområde kan integrerast i utbyggingsområde med særskilde avbøtande tiltak for å sikre naturmangfaldsverdiar i utbyggingsområde.
 - Naturmangfald må sjåast i samanheng med funksjonsområder og artars behov for samanhengande areal.
- 6) Landskapsområde med svært høg verdi bør oppretthaldast med bebyggelse og naturbruk som stor opp under verdien og opprettheld landskapskarakteren. Ved ny utbygging bør det takast omsyn til landskapsverdi og landskapet si sårbarheit for utbygging.
 - Utbygging i område med helningsgrad over 30% bør unngås. Utbygging bør underleggast landskapet sin karakter; det vil seie under tregrensa for barskog eller opne lyngheilandskap, og toppar. Inon-område skal respekterast.
- 7) Landbruk: Ved utbygging av dyrka mark av svært høg verdi, bør planforslaget innehalde ein plan for midlertidig deponering og nydyrking/flytting av jord, i tillegg til punkt i retningsline 4.
 - Område vurdert som viktige kjerneområde for landbruk bør takast omsyn til
 - Kommunar som innehar større område med samanhengande landbruksareal av høg og svært høg verdi bør ta eit særleg ansvar for å ivareta desse areala
- 8) Kulturminne av svært høg verdi skal oppretthalda sin verdi. Kulturminne bør gjerast tilgjengeleg og vernast gjennom bruk. Utgjer kulturminna eit miljø bør dei prioriterast. Kulturminne kan integrerast i ny bebyggelse. Unntak for vern er ved dokumentert behov gjennom kommuneplan.
- 9) Friluftsområde bør ikkje reduserast i verdi, men inkluderast som ein kvalitet i utbyggingsplanar. Det bør søkjast samordning med kulturminne og landbruksverdiar. I/frå bustadområde bør det leggest til rette for god tilgjenge med sykkel eller til fots.

6.4.3 Retningslinjer for forvaltning av verneverdiar utanfor regionale vekstsoner

- 10) Utanfor regionale vekstsoner skal det takast særleg omsynet til naturmangfald, landskap, landbruk, kulturmiljø og friluftsliv. Dette inneber at gjeldande lovverk som omhandlar vern av dei nemnde arealverdiane blir handheva strengt.

6.5 Tiltak

Samanhengande grønstruktur

Grøne areal er ein minimumsfaktor i dei utbygde områda. Det vil sei at det er ein relativt stor del av innbyggjarane i regionen som har ganske lang veg til grøntområde. God tilgang til grønstruktur er utvilsamt god folkehelse. Gode landbruksareal er eit premiss for matproduksjon og sjølvforsyningskapasitet, og bør i eit langsiktig perspektiv ivaretakast og forvaltas etter berekraftige prinsipp. Grøne område er òg leveområde for artar som er hardt pressa på grunn av utbygging. Det er derfor behov for å setje langsiktige byggegrenser og synleggjere landskapsøkologiske korridorar i Bergensområdet.

«Det skal gjennomførast ein analyse av grønstruktur og viktige arealverdier i Bergensområdet, for å danne grunnlag for mulege langsiktede utmarksgrenser og identifisering av større samanhengande landskapsøkologiske korridorar»